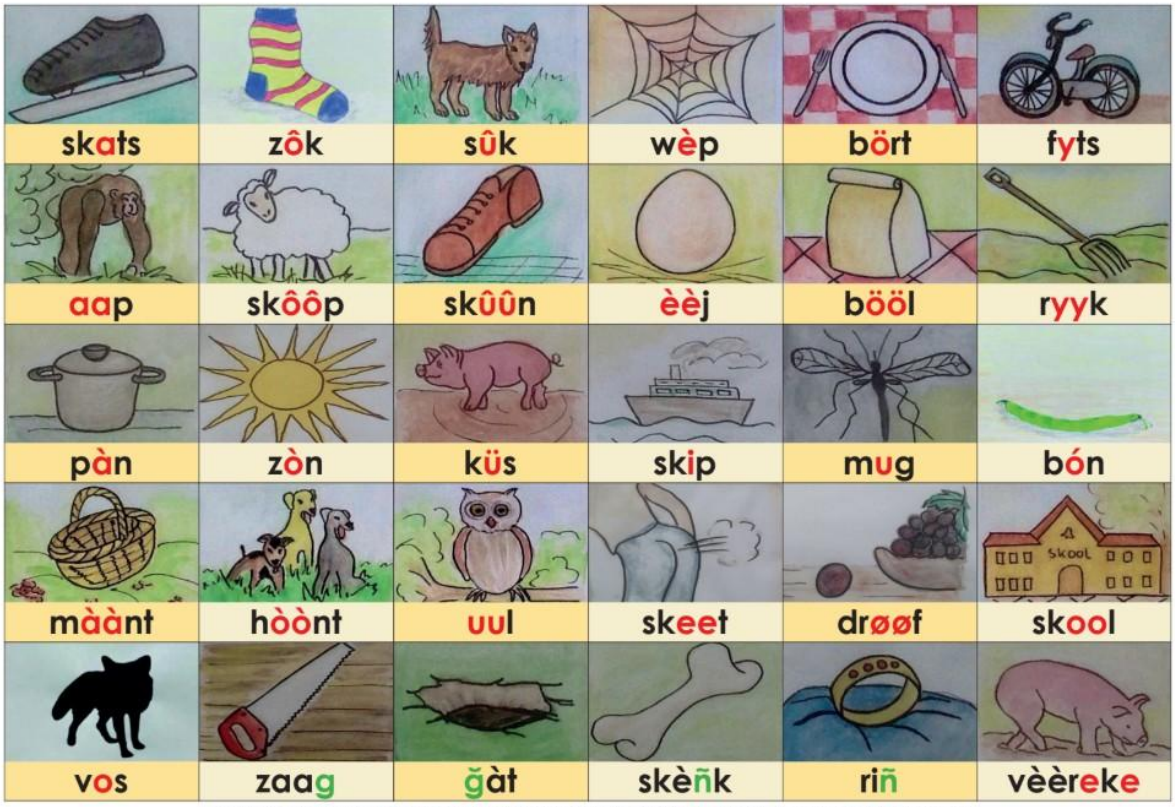
De Taal van Helmond

Stukskes over ons stadsdialect door Jos Leenen

Hèlemòns Lèèrplèñkske mi de 26 **kliñkers** in ut rôwt, 16 **meedekliñkers** in ut zwart èn g, ğ, ñ in ut gruun. Mi afbildiñe vàn Erit de Roeper.

Umdè ut Hèlemòns dè verdyynt is òns dyelèkt àlvàst klañkzôôjver vààstğeleet vur straks às de lèèsten Hèlemònse mèns is ôôjtğeprôt.

Omdat het Helmonds dat verdient is ons dialect alvast klankzuiver vastgelegd voor straks als de laatste Helmonder is uitgepraat.

Au, au, au, aw, aw, aw

Terug naar au/ou in het Nederlands. Vreemd genoeg word je geacht de 'a' van au als 'o' uit te spreken precies hetzelfde als de 'o' van ou. In beide gevallen neigt de 'u' (van zus) van het tweede deel naar een w-klank. Een 'w' zou dus logischer zijn geweest, waardoor au/ou als aw/ow zou zijn geschreven. Kèèndet nôg vôleğe? Maar dan kun je plotseling niemand meer wijsmaken dat die 'a' van aw als 'o' moet klinken. Maar waarom trappen we er dan wel in bij au? Als je vroeger zou zijn wijsgemaakt dat je de aw diende uit te spreken als de huidige au dan is dat beslist niet onzinniger dan in au en ou nou het geval is. Dat doet effe aw! Maar of het nou awto is of auto, het is allebei even dwaas. Wa'n ğedram! Ik dèñk dè ik un stukske ooverslôô. 't Is meen wèl ğûût. Dat de au en ou hun ontstaansredenen hebben, wil niet zeggen dat ze tot in de eeuwen der eeuwen ook bestaansrecht zouden moeten hebben. Met het risico de verwarring nog wat te vergroten, durf ik nu haast niet meer te zeggen dat bijna iedereen de heilige koe op vier wielen al ooto noemt en oowtoow steeds gangbaarder wordt. We schrijven nog wel braaf au, maar haast niemand zegt het meer. Òns vader, dy mistàl vàn dwèrs waar zi ààlt: "Wôrum hèndig às ut mûjlek ók kèn." De au kent ondertussen vier varianten in uitspraak (au van auto, chauffeur en restaurant, oo van ootoo, chooffeur en restoorant, oow van oowtoow, choowffeur en restoowrant en de stomme 'e' in cheffeur en resterant). Om nog wat zout in de wonden te wrijven, de ou is ook op zijn retour (zout, douche, retour). Ja, às ğe òp èleke slak zaawt stroojt, dàn blyde bizig!

Òp z'n Hèlemòns

Als je één klank hoort dan wordt die in ut Hèlemòns nooit weergegeven met twee verschillende letters. Òp ut Lèèrplèñkske zult u daarom tevergeefs zoeken naar de tweeletterklanken oe, ie en eu (vertaald in û, ûû, y, yy en øø). In ut Hèlemòns benader ik een tweeklank consequent als twee klanken. Het woord impliceert het toch. De tweeklanken au/ou, ei/ij zijn daarom als lettercombinatie ook onvindbaar. Als je twee te onderscheiden klanken hoort die weliswaar aan elkaar verbonden zijn (maar

wordt bij vloeiend spreken niet vaker veel verbonden?) dan worden ze altijd onderscheidend geschreven.

Dat betekent niet dat au/ou zomaar in alle gevallen in ut Hèlemòns vertaald wordt met ôw. Zó hèndig is't naw ók wèr ny.

Klètje

Pàs ğehøørt vàn un àlèjntstônt vrôôwke òp lèèftèjt, òndertuse dryy kères wuw. Ònbedûlt haa se un ğewèldiğe menyyr ğevònde um vlug vàn Jehoovasğetuuğe af te kòme.

De bèl ğu. Diñdòñ! Huly, dy Jehoovasğetuuğe dus: "Hebt u belangstelling voor ..?" Zaaj mee: "Ike ny!" Huly wèr: "Uw man misschien?" Zaaj: "Dy is dôwt." Huly: "Oh, spijtig. U zult hem wel missen. Maar bij de opstanding zult u hem weerzien." "Ôg nèje tôg," zise. "Ik heb'r dryy ğehàt. Ik zôô ny weete wy ik dàn mûs vàte." Èn wèg waare ze.

Jos Leenen

www.detaalvanhelmond.nl